

Zwemwater in Noardeast-Fryslân

Een overzicht van vraag en aanbod

GEMEENTE NOARDEAST FRYSLÂN

Colofon

Zwemwater in Noardeast-Fryslân
Een overzicht van vraag en aanbod

Datum: april 2023

Opdrachtgever: Gemeente Noardeast-Fryslân
Opdrachtnemer: Derks & Gosen

Auteur: mr. drs. A.M. (Anton) van den Beukel
Foto: Matthias Cooper, Pexels.com

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **3**

Inleiding **5**

Kan het aanbod elders worden ondergebracht? 5
Hoe verhoudt de vraag zich tot het aanbod? 5
Een moeilijkheid: de precieze vraag is niet bekend 5
Landelijke cijfers bieden uitkomst 6
Inzicht in verwachte vraag en aanbod 6
De afstand tot zwemwater doet er ook toe 7

Vraag naar en aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân **8**

De verwachte behoefte aan zwemles in Noardeast-Fryslân 8

Ruim 450 kinderen nemen naar verwachting elk jaar zwemles 8
De behoefte aan zwemles per week 9
Eén binnenzwembad: het Tolhuisbad 10
Twee buitenzwembaden: It Paradyske en De Sawn Stjerren 10
Meerdere zwembaden in de regio 10
Tussentijdse conclusie 11

De verwachte behoefte aan banenzwemmen in Noardeast-Fryslân 11

Ruim 3.035 mensen hebben naar verwachting behoefte aan banenzwemmen 11
De behoefte aan banenzwemmen in uren per week 12
Het Tolhuisbad voorziet op papier in de behoefte 12
De buitenbaden zorgen in de zomermaanden voor extra aanbod 12
Meerdere zwembaden in de regio met aanbod 12
Tussentijdse conclusie 12

De verwachte behoefte aan doelgroepenzwemmen in Noardeast-Fryslân 13

Doelgroepenzwemmen is divers 13
1.456 mensen hebben naar verwachting behoefte aan doelgroepenzwemmen 13
De behoefte aan doelgroepenzwemmen in uren per week 14
Doelgroepenzwemmen concurreert niet per se met zwemlessen en banenzwemmen 14
Het Tolhuisbad heeft relatief weinig ruimte voor doelgroepenzwemmen 14
De buitenzwembaden bieden uitkomst 15
Er is aanbod in de regio 15
Tussentijdse conclusie 16

De verwachte behoefte aan recreatief zwemmen in Noardeast-Fryslân 16

De behoefte aan recreatief zwemmen is lastig te bepalen 16
Op verschillende plekken in de regio is recreatief zwemmen mogelijk 16
Tussentijdse conclusie 16

Conclusies 17

De afstand tot de zwembaden 18

Sommige mensen wonen ver weg 18
en bedieningsgebied met een straal van 10 km 18
Een relatief klein deel van de gemeente valt buiten de bedieningsgebieden 18
Het overgrote deel van de gemeente valt binnen een bedieningsgebied 18

Conclusie 19

Samenvatting 21

Bijlage 22

Inleiding

De mogelijkheid bestaat dat het zwembad in MFC It Spektrum in Burdaard gaat sluiten. De vraag is wat de consequenties zijn van een eventuele sluiting van dit zwembad.

Kan het aanbod elders worden ondergebracht?

Er zijn verschillende manieren om zicht op de consequenties van een eventuele sluiting te krijgen. Eén manier is om te kijken of het huidige aanbod van het zwembad in MFC It Spektrum ingepast kan worden in de overige zwembaden in Noardeast-Fryslân en de regio. Daarvoor is een actueel overzicht van het aanbod van het zwembad in MFC It Spektrum én de zwembaden in de omgeving nodig. Dat overzicht is er niet. Op dit moment valt deze manier daarom af.

Hoe verhoudt de vraag zich tot het aanbod?

Een andere manier om zicht te krijgen op de consequenties van een eventuele sluiting, bestaat uit het in kaart brengen van vraag en aanbod. Wie weet wat de vraag is, kan nagaan of er in termen van capaciteit (lees: hoeveelheid zwemwater) voldoende aanbod is als het zwembad in MFC It Spektrum zijn deuren sluit. Van deze methode om zicht te krijgen op de consequenties van een eventuele sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum wordt in het voorliggende document gebruik gemaakt[1].

Een moeilijkheid: de precieze vraag is niet bekend

Het totale aanbod van zwemwater in de gemeente Noardeast-Fryslân en haar directe omgeving, is bekend. De precieze vraag – of beter: de exacte behoefte aan bepaalde zwemactiviteiten – is niet bekend. De verwachte vraag of behoefte valt echter wel in te schatten. Dit kan met behulp van landelijke cijfers.

1 Het gebeurt regelmatig dat naar de wachtlijsten van zwembaden wordt verwezen om duidelijk te maken dat er een tekort aan zwemwater is in een bepaald gebied. Dit gebeurt vaak met betrekking tot de behoefte aan zwemlessen. Kijken naar de wachtlijsten lijkt ook logisch. Wachtlijsten wijzen immers op een tekort. Toch zijn wachtlijsten geen goede indicator van een eventueel tekort aan zwemwater. De meeste zwembaden hebben namelijk alleen om bedrijfsmatige redenen een wachtlijst. Veel wachtlijsten zijn zodoende kunstmatige wachtlijsten. Door een wachtlijst is een zwembad namelijk in staat om een continue instroom van nieuwe zwemmers te realiseren. En een continue instroom is bedrijfsmatig gezien makkelijker te behapstukken dan een voortdurend wisselende instroom van zwemmers. Vandaar dat in dit rapport verder niet ingegaan wordt op de wachtlijsten van de verschillende zwembaden in de gemeente en de regio.

Landelijke cijfers bieden uitkomst

In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport doet het Mulier Instituut regelmatig onderzoek naar de zwembehoeften in Nederland. Door middel van deze onderzoeken is een beeld ontstaan van de gemiddelde zwembehoefte in Nederland. Op basis van deze gemiddelde zwembehoefte – vanaf nu: het Nederlands gemiddelde – kan bij benadering iets gezegd worden over de zwembehoefte in Noardeast-Fryslân.

Inzicht in verwachte vraag en aanbod

In het voorliggende rapport wordt eerst (op basis van het Nederlands gemiddelde) de verwachte vraag/zwembehoefte van de inwoners van de gemeente Noardeast-Fryslân berekend. Vervolgens wordt de verwachte vraag vergeleken met het aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân en haar directe omgeving[2]. Op deze manier ontstaat inzicht in de verhouding tussen de verwachte vraag naar zwemactiviteiten en het aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân en haar directe omgeving. Op basis van dit inzicht kan vervolgens een inschatting worden gemaakt van de consequenties van de sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum. Immers, als blijkt dat de verwachte vraag groter is dan het aanbod, kan verwacht worden dat de sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum negatieve consequenties gaat hebben voor de verhouding van de vraag naar en het aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân. Maar als blijkt dat de verwachte vraag naar zwemwater kleiner of gelijk is aan het aanbod, kan verwacht worden dat de sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum geen negatieve consequenties heeft voor de vraag naar en het aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân.

2 Om misverstanden te voorkomen: Vanzelfsprekend wordt het aanbod van het zwembad in MFC It Spektrum hierin niet meegenomen.

De afstand tot zwemwater doet er ook toe

Cijfermatig inzicht in de verhouding van vraag en aanbod zegt in een gemeente als Noardeast-Fryslân niet alles. Noardeast-Fryslân is in geografisch opzicht een grote gemeente. De vraag hoe ver de inwoners van Noardeast-Fryslân van aanbod van zwemwater vandaan wonen, doet er daarom ook toe. In antwoord op deze vraag is in dit rapport een kaart opgenomen waarop alle zwembaden in de gemeente Noardeast-Fryslân en haar directe omgeving staan vermeld.

DISCLAIMER: Dit rapport heeft ten doel politieke oordeelsvorming mogelijk te maken. Het bevat zelf geen politiek oordeel. Dit rapport maakt enkel duidelijk of er op basis van het Nederlands gemiddelde behoefte is aan meer of minder aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân. Of er al dan niet voldoende zwemwater in Noardeast-Fryslân is, is uiteindelijk een politiek oordeel. Dat oordeel is aan de gemeenteraad van Noardeast-Fryslân. Hetzelfde geldt voor de weergave van de verschillende zwembaden op de kaart. Dit rapport geeft geen antwoord op de vraag of de afstand tot de zwembaden acceptabel is, Ook dat is een politiek oordeel.

3 Ter illustratie: de groepsgrootte van bijvoorbeeld zwemlesgroepen is bepalend voor de hoeveelheid tijd die nodig is om alle kinderen in Noardeast-Fryslân zwemles te geven. In dit rapport wordt gerekend met een bepaalde groepsgrootte. Of de omvang van deze groepen wenselijk is, is een politiek oordeel. Dit oordeel heeft consequenties. Hoe groter de groepen, hoe minder tijd nodig is – en andersom. In dit rapport wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel zwemwater nodig is om in de verschillende behoeften te voorzien. Het is echter een politiek oordeel of de gemeente helemaal, helemaal niet of ten dele moet voorzien in aanbod van zwemwater om bijvoorbeeld doelgroepenzwemmen of recreatief zwemmen mogelijk te maken. Dat oordeel is aan de gemeenteraad.

Vraag naar en aanbod van zwemwater in Noardeast-Fryslân

Bij het bepalen van de vraag/zwembehoefte wordt in dit rapport gekeken naar vier verschillende zwembehoeften: (1) zwemles; (2) banenzwemmen; (3) doelgroepen zwemmen; en (4) recreatief zwemmen. De behoefte aan zwemsport in verenigingsverband wordt in dit rapport buiten beschouwing gelaten[4].

De verwachte behoefte aan zwemles in Noardeast-Fryslân

Ruim 450 kinderen nemen naar verwachting elk jaar zwemles

Bij zwemles kunnen mensen hun A-, B- en C-diploma halen. Het aantal mensen dat als volwassene zijn diploma haalt, is erg klein. Als het gaat om zwemles wordt daarom alleen gekeken naar de categorie 'kinderen'. Gemiddeld neemt 96% van de kinderen in Nederland zwemles. 12% van deze kinderen stopt met zwemles na het behalen van het A-diploma. 47% van de kinderen stopt met zwemles na het halen van het A- en B-diploma. En 37% van de kinderen haalt zowel het A-, B- als C-diploma. Kinderen doen gemiddeld 48 uur over het halen van hun A-diploma; 12 uur over het halen van hun B-diploma en 12 uur over het halen van hun C-diploma. Samengevat in een tabel ziet dit er als volgt uit:

	Haalt diploma	Stopt na diploma	Benodigd aantal lesuren	Lessen (45 min)
A-diploma	96%	12%	48	64
B-diploma	84%	47%	12	16
C-diploma	37%	37%	12	16

4 De behoefte aan zwemsport is een reële behoefte. Op basis van het Nederlands gemiddelde kan weliswaar een inschatting worden gemaakt van de potentie van de zwemsport in Noard-Fryslân, maar in dit rapport wordt ervoor gekozen om uit te gaan van het actuele gebruik van het zwemwater door de zwemvereniging. De gemeente Noardeast-Fryslân telt één zwemsportvereniging: Z&PC De Granaet. De Granaet maakt uitsluitend gebruik van het Tolhuisbad in Dokkum. Grofweg kan worden gesteld dat De Granaet haar activiteiten aanbiedt op werkdagen in de avonduren en een aantal uur in het weekend. Die tijdvakken worden als gereserveerd beschouwd en daarom niet meegenomen in de berekeningen in dit rapport. Dat is de reden waarom in dit rapport verder niet wordt ingegaan op de behoefte aan zwemsport in Noardeast-Fryslân.

Gemiddeld zijn kinderen 5 jaar oud als zij beginnen met zwemles. In dit rapport is daarom het totaal aantal kinderen in Noardeast-Fryslân dat in 2022 5 jaar is, als uitgangspunt genomen[5]. Die jaargroep bestaat uit 473 kinderen (bron: CBS). Dit betekent dat (op basis van het Nederlands gemiddelde) naar schatting 454 kinderen (dat is: 96%) in Noardeast-Fryslân zwemles nemen.

De behoefte aan zwemles per week

De grootte van een lesgroep plus het aantal weken dat er zwemles wordt gegeven, bepalen hoeveel uur zwemles er per week gemiddeld nodig is. In de hier gevolgde berekening wordt ervan uitgegaan dat een lesgroep bestaat uit 10 of 12 kinderen. Er wordt ook vanuit gegaan dat er 40 weken per jaar zwemles wordt gegeven. Verder wordt ervan uitgegaan dat een les 45 minuten duurt en dat er normaal gesproken drie groepen tegelijk zwemles kunnen krijgen in een zwembad. De zwemlesbehoefte in Noardeast-Fryslân ziet er bij groepen van 10 leerlingen dan als volgt uit:

	Aantal groepen per week (10 leerlingen)	**Totaal aantal lesuren per week**	**Benodigd aantal uren zwemwater per week**
A-diploma	74	55	18
B-diploma	15	11	4
C-diploma	7	5	2
Totaal	**96**	**72***	**24**

* Er is afgerond op hele cijfers. Er wordt echter gerekend met een aantal decimalen achter de komma. Opgeteld en afgerond is er dan 72 uur per week nodig in plaats van 71 uur.

De zwemlesbehoefte in Noardeast-Fryslân ziet er bij groepen van 12 leerlingen als volgt uit:

	Aantal groepen per week (10 leerlingen)	**Totaal aantal lesuren per week**	**Benodigd aantal uren zwemwater per week**
A-diploma	74	55	18
B-diploma	15	11	4
C-diploma	7	5	2
Totaal	**96**	**72***	**24**

*Er is afgerond op hele cijfers. Er wordt echter gerekend met een aantal decimalen achter de komma. Opgeteld en afgerond is er dan 20 uur per week nodig in plaats van 19 uur.

5 Op basis van de huidige samenstelling van de bevolking is de verwachting dat het aantal 5-jarigen in de gemeente Noardeast-Fryslân de komende jaren licht zal afnemen. In relatie tot de toekomst wordt de hier geschetste verwachte behoefte dus eerder iets te groot dan te klein ingeschat.

Om in de zwemlesbehoefte van de inwoners van Noardeast-Fryslân te voorzien is er bij lesgroepen van 10 leerlingen in totaal 72 uur zwemles per week nodig. Bij lesgroepen van 12 leerlingen is er 60 uur zwemles per week nodig. Veel zwembaden in Nederland kunnen (minimaal) drie lesgroepen tegelijk ontvangen. Bij lesgroepen van 10 leerlingen dient er dan minimaal 24 uur per week (72/3 = 24) leszwemmen te worden gegeven. Bij lesgroepen van 12 leerlingen dient er dan minimaal 20 uur per week (60/3 = 20) leszwemmen te worden gegeven.

Eén binnenzwembad: het Tolhuisbad

Binnen de gemeentegrenzen van Noardeast-Fryslân liggen drie zwembaden: één binnenzwembad en twee buitenzwembaden. Het Tolhuisbad in Dokkum is het binnenzwembad. Het Tolhuisbad is het hele jaar door geopend. Het Tolhuisbad is een relatief groot zwembad. Het Tolhuisbad is een voorbeeld van een zwembad waarin meerdere lesgroepen (minimaal drie) tegelijkertijd zwemles kunnen krijgen. Door op maandag tot en met vrijdag drie uur per dag les te geven (van 15.30 tot 18.30 uur) en in het weekend ook nog eens vijf uur, zou het Tolhuisbad bij lesgroepen van 12 leerlingen in de volledige zwemlesbehoefte van heel Noardeast-Fryslân kunnen voorzien. Als er in plaats van vijf uur, negen uur zwemles wordt gegeven in het weekend, kan het Tolhuisbad ook met lesgroepen van 10 leerlingen in de volledige behoefte aan zwemles in de gemeente Noardeast-Fryslân voorzien.

Twee buitenzwembaden: It Paradyske en De Sawn Stjerren

In de twee buitenzwembaden – It Paradyske in Kollum en De Sawn Stjerren in Hallum – kan ook zwemles gegeven worden. In De Sawn Stjerren gebeurt dit ook. Ook in deze zwembaden kunnen minimaal drie lesgroepen tegelijk zwemles krijgen.

Meerdere zwembaden in de regio

Net over de gemeentegrenzen bevindt zich ook een aantal zwembaden. Dit zijn It Gryn (Stiens), Kalverdijkje (Leeuwarden), De Blauwe Golf (Leeuwarden), De Wetterstins (Burgum), De Sawn Doarpen (Gytsjerk) en Buitenpost de Kûpe (Buitenpost). Op zwembad De Sawn Doarpen na bieden al deze zwembaden zwemlessen aan. Voor veel inwoners van Noardeast-Fryslân zijn deze zwembaden goed bereikbaar. Inwoners van Noardeast-Fryslân maken dan ook gebruik van de mogelijkheden die deze zwembaden bieden.

Tussentijdse conclusie:

Op basis van het Nederlands gemiddelde kan worden geconcludeerd dat er in relatie tot de verwachte behoefte aan zwemles voldoende aanbod van zwemwater is in de gemeente Noardeast-Fryslân zelf. Het Tolhuisbad is cijfermatig gezien reeds in staat om in de verwachte behoefte aan zwemles in gemeente Noardeast-Fryslân te voorzien. Het zwemwateraanbod van de buitenzwembaden zorgt ervoor dat er voldoende aanbod van zwemwater is in relatie tot de behoefte aan leszwemmen. Als de zwembaden in de directe omgeving van de gemeente Noardeast-Fryslân in het overzicht van al het zwemwater-aanbod worden betrokken, kan zelfs worden geconcludeerd dat er voor de bewoners van Noardeast-Fryslân ruim voldoende aanbod van zwemwater is om in de behoefte aan zwemlessen te voorzien.

De verwachte behoefte aan banenzwemmen in Noardeast-Fryslân

Ruim 3.035 mensen hebben naar verwachting behoefte aan banenzwemmen

Op basis van het landelijk gemiddelde is de verwachting dat in de gemeente Noardeast-Fryslân 14% van de inwoners in de leeftijd van 20 tot 25 jaar behoefte heeft aan (regelmatig) banenzwemmen. In de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar heeft 12% van de inwoners hier naar verwachting behoefte aan. In de leeftijdscategorie 45 tot 65 jaar heeft 7% van de inwoners deze behoefte. En in de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder heeft naar verwachting 6% van de inwoners behoefte aan regelmatig banenzwemmen. Alles bij elkaar opgeteld hebben 3.035 mensen behoefte aan regelmatig banenzwemmen[6]. Regelmatig banenzwemmen betekent hier dat iemand gemiddeld 0,66 keer per week 50 minuten banenzwemt (gedurende 40 weken). Dit staat (omgerekend naar een heel jaar) grofweg gelijk aan één keer per twee weken 50 minuten zwemmen.

Leeftijd	Aantal mensen dat regelmatig zwemt	Aantal mensen per week	Uur per week (bij 24 mensen)	Uur per week (bij 36 mensen)	Uur per week (bij 48 mensen)
20 tot 25 jaar	345	175	6	4	3
25 tot 45 jaar	1.197	608	21	14	11
45 tot 65 jaar	881	448	16	10	8
65 jaar en ouder	611	310	11	7	5
Totaal	**3.035**	**1.541**	**53**	**36**	**27**

6 Dit aantal mensen is gebaseerd op de samenstelling van de bevolking in 2022. De verwachting is dat de samenstelling van de bevolking de komende jaren niet dusdanig verandert dat het beeld, dat op basis van de cijfers uit 2022 wordt geschetst, binnen afzienbare tijd moet worden aangepast. Al moet volledigheidshalve worden opgemerkt dat in de komende jaren wel een lichte groei van het aantal 65-plussers verwacht wordt.

De behoefte aan banenzwemmen in uren per week

Bij banenzwemmen is een baan van 25 meter lang normaal gesproken het uitgangspunt. Een wedstrijdbad van 25x15 meter bestaat doorgaans uit zes banen. Afhankelijk van wat men wenselijk acht kunnen er 24 tot 48 mensen tegelijk zwemmen in een bad van 25x15 meter. Dit betekent dat er in de gemeente Noardeast-Fryslân (op basis van het Nederlands gemiddelde) behoefte is aan 27 tot 53 uur per week banenzwemmen.

Het Tolhuisbad voorziet op papier in de behoefte

Het binnenzwembad Tolhuisbad (in Dokkum) heeft een wedstrijdbad van 25x15 meter. Als het wedstrijdbad op elke werkdag tenminste 6 uur lang beschikbaar is voor banenzwemmen, kan het Tolhuisbad met zijn wedstrijdbad in de totale verwachte behoefte aan banenzwemmen in de gemeente Noardeast-Fryslân voorzien. Hierbij wordt er dan wel vanuit gegaan dat er dan ongeveer 48 mensen tegelijkertijd aan het banenzwemmen zijn. Wie zelf wel eens banen zwemt in een 25x15 meter bad, weet dat dit gelijk staat aan een vol bad.

De buitenbaden zorgen in de zomermaanden voor extra aanbod

De buitenbaden It Paradyske en De Sawn Stjerren hebben ook elk een bad van minimaal 25x8 meter. Hier kan men dus ook goed banenzwemmen. Deze zwembaden bieden dit ook aan. Het enige nadeel is dat deze zwembaden van begin oktober tot eind april gesloten zijn.

Meerdere zwembaden in de regio met aanbod

Net buiten de gemeentegrenzen bevinden zich de zwembaden It Gryn (Stiens), Kalverdijkje (Leeuwarden), De Blauwe Golf (Leeuwarden), De Wetterstins (Tytsjerksteradiel) en Buitenpost de Kûpe (Achtkarspelen). Deze zwembaden bieden ook de mogelijkheid aan om heel het jaar door banen te zwemmen. In de zomermaanden biedt zwembad de Sawn Doarpen deze mogelijkheid ook. Voor veel inwoners van Noardeast-Fryslân zijn deze zwembaden goed bereikbaar.

Tussentijdse conclusie

Als het Tolhuisbad elke werkdag tenminste 6 uur open is voor banenzwemmen, is het (cijfermatig gezien) in staat om in de volledige banenzwembehoefte van de inwoners van Noardeast-Fryslán te voorzien. In de zomermaanden (eind april tot eind september) bieden de buitenzwembaden in de gemeente ook de mogelijkheid tot banenzwemmen aan. In die maanden is er in de gemeente Noardeast-Fryslân – gelet op de verwachte behoefte op basis van het Nederlands gemiddelde – ruim voldoende aanbod van zwemwater voor het zwemmen van banen. In de regio zijn er verschillende zwembaden waar men ook in de wintermaanden voor banenzwemmen terecht kan. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat er, gelet op de geschatte banenzwembehoefte van de inwoners van Noardeast-Fryslân, voldoende aanbod is van zwemwater in Noardeast-Fryslân.

De verwachte behoefte aan doelgroepenzwemmen in Noardeast-Fryslân

Doelgroepenzwemmen is divers

Het doelgroepenzwemmen vindt vooral – maar niet uitsluitend – plaats in ondieper water. Voorbeelden van doelgroepenzwemmen zijn: aquasporten, snorkelen, therapiezwemmen, ouderenzwemmen en zwemlessen voor volwassenen. Het ouder-kindzwemmen (baby-/peuterzwemmen) kan ook tot het doelgroepenzwemmen worden gerekend.

1.456 mensen hebben naar verwachting behoefte aan doelgroepenzwemmen

Op basis van het Nederlands gemiddelde gaan we ervan uit dat 0,5% van de inwoners van Noardeast-Fryslân in de leeftijdscategorie 0 tot 15 jaar behoefte heeft aan doelgroepen-zwemmen. Dat zijn omgerekend 38 mensen. Volgens het Nederlands gemiddelde zwemt deze groep gemiddeld 0,59 keer per week (gedurende 40 weken in het jaar). Dat is omgerekend naar een heel jaar krap één keer per twee weken. Het gaat hier vooral (maar niet uitsluitend) om het zogenaamde ouder-kindzwemmen. Gemiddeld zwemmen zij 40 minuten per keer. In de leeftijdscategorie 15 tot 25 jaar heeft 3% van de inwoners naar verwachting behoefte aan doelgroepenzwemmen. In de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar is dit naar verwachting 5%. In leeftijdscategorie 45 tot 65 jaar is dit 2%. En in de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder is dit naar verwachting weer 5%. De groep mensen in de leeftijd van 15 jaar en ouder zwemt gemiddeld 0,92 keer per week (gedurende 40 weken in het jaar). Gemiddeld zwemmen zij 50 minuten per keer. Alles bij elkaar opgeteld is de verwachting dat 1.456 mensen in Noardeast-Fryslân behoefte hebben aan doelgroepenzwemmen. Niet iedereen zwemt elke week. Op basis van het Nederlands gemiddelde is de verwachting dat per week 1.327 mensen in Noardeast-Fryslân gebruik wensen te maken van de mogelijkheid van doelgroepenzwemmen[7].

7 Dit aantal mensen is gebaseerd op de samenstelling van de bevolking in 2022. De verwachting is dat de samenstelling van de bevolking de komende jaren niet dusdanig verandert dat het beeld, dat op basis van de cijfers uit 2022 wordt geschetst, binnen afzienbare tijd moet worden aangepast. Al moet volledigheidshalve worden opgemerkt dat in de komende jaren wel een lichte groei van het aantal 65-plussers verwacht wordt.

De behoefte aan doelgroepenzwemmen in uren per week

De doelgroepenactiviteiten verschillen sterk van elkaar. De omvang van de groepen verschilt per activiteit. Gemiddeld bestaat een groep uit 18 personen. Alle doelgroepenactiviteiten samengevoegd komt dit in Noardeast-Fryslân neer op 74 groepen per week (gedurende 40 weken per jaar). Dit staat gelijk aan 61 uur doelgroepenzwemmen in de week (gedurende 40 weken per jaar).

Leeftijd	**Doelgroepen zwemmen (aantal mensen)**	**Aantal mensen per week**	**Uur per week (gemiddelde groepsgrootte: 18)**
0 tot 15 jaar	38	22	1
15 tot 25 jaar	159	146	7
25 tot 45 jaar	499	459	21
45 tot 65 jaar	252	232	11
65 jaar en ouder	509	468	22
Totaal	**1.456**	**1.327**	**61**

Doelgroepenzwemmen concurreert niet per se met zwemlessen en banenzwemmen

In de zwembaden met een apart ondiep bad – dat doorgaans het doelgroepenbad wordt genoemd – concurreert de behoefte aan doelgroepenzwemmen (vrijwel) niet met de behoefte aan leszwemmen en banenzwemmen. De meeste doelgroepenactiviteiten vinden namelijk plaats in het ondiepe water van het doelgroepenbad. En het leszwemmen en banenzwemmen vindt vooral plaats in het diepere water van het wedstrijdbad. In de zwembaden die niet over een apart doelgroepenbad beschikken kunnen de behoeften aan doelgroepenzwemmen, leszwemmen en bannenzwemmen wel met elkaar concurreren.

Het Tolhuisbad heeft relatief weinig ruimte voor doelgroepenzwemmen

Het Tolhuisbad in Dokkum beschikt niet over een apart doelgroepenbad. Het Tolhuisbad creëert een dergelijk bad door middel van een beweegbare bodem in het wedstrijdbad. Dit heeft tot gevolg dat als het Tolhuisbad voorrang geeft aan het leszwemmen en het banenzwemmen, er in het Tolhuisbad weinig tijd over blijft voor het doelgroepenzwemmen. De volgende redenering en (fictieve) rekensom maakt dit inzichtelijk:

1. Als het Tolhuisbad in de volledige leszwembehoefte van Noardeast-Fryslân wil voorzien, moet het op werkdagen (tussen 7 en 19.00 uur) tenminste 3 uur leszwemmen aanbieden.
2. Als het Tolhuisbad in de volledige verwachte banenzwembehoefte van Noardeast-Fryslân wil voorzien, dient het elke werkdag 6 uur open te zijn voor banenzwemmen.

3. Stel dat de avonduren van het Tolhuisbad zijn gereserveerd voor de zwemsportvereniging. Dan dient het Tolhuisbad tussen 7 en 19.00 uur dus 6 uur open te zijn voor banenzwemmen.
4. Bij een heel efficiënte (en daarmee theoretische) benutting van het zwemwater van het Tolhuisbad blijft tussen 7 en 19.00 uur nog 3 uur per werkdag over voor doelgroepenzwemmen (12 uur minus 3 uur leszwemmen en 6 uur banenzwemmen = 3 uur over).
5. Oftewel: Als er (a) alleen op werkdagen en (b) alleen tussen 7 en 19.00 uur doelgroepenzwemmen wordt aangeboden en het Tolhuisbad (c) voorrang geeft aan leszwemmen en banenzwemmen, kan het Tolhuisbad in theorie slechts 15 uur per week doelgroepenzwemmen aanbieden.

Op basis van het Nederlands gemiddelde is er naar verwachting behoefte aan 61 uur doelgroepenzwemmen in Noardeast-Fryslân. Het Tolhuisbad kan – als de bovenstaande redenering wordt gevolgd – met 15 uur doelgroepenzwemmen per week niet voorzien in de verwachte behoefte aan doelgroepenzwemmen in Noardeast-Fryslân.

De buitenzwembaden bieden uitkomst

Het buitenzwembad De Sawn Stjerren biedt van eind april tot oktober ook ruimte aan een aantal vormen van doelgroepenzwemmen[8]. Het buitenzwembad It Paradyske zou dit ook kunnen doen. Als beide zwembaden elke werkdag 4 tot 6 uur doelgroepenzwemmen zouden aanbieden, zou er in de periode van eind april tot oktober 62,5 tot 82,5 uur per week doelgroepenzwemmen aangeboden kunnen worden in de gemeente Noardeast-Fryslân. Dit aanbod is voldoende om in de verwachte behoefte te voorzien.

Er is aanbod in de regio

In de regio beschikken de zwembaden It Gryn (Stiens), Kalverdijkje (Leeuwarden) en De Blauwe Golf (Leeuwarden) over een apart doelgroepenbad. Zwembad Wetterstins beschikt niet over een apart doelgroepenbad, maar biedt wel een aantal vormen van doelgroepenzwemmen aan. Indien gewenst kunnen inwoners van Noardeast-Fryslân gebruik maken van de mogelijkheden die deze zwembaden bieden. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat deze zwembaden veel meer inwoners te bedienen hebben dan alleen de inwoners van de gemeente Noardeast-Fryslân. De vraag of er voldoende aanbod is ten opzichte van de verwachte behoefte aan doelgroepenzwemmen, is met een verwijzing naar de zwembaden in de regio dus niet beantwoord.

8 Let op: niet alle vormen van doelgroepenzwemmen kunnen terecht in de buitenzwembaden. Bepaalde vormen van therapiezwemmen worden bijvoorbeeld alleen in binnenzwembaden gegeven. Een heel aantal vormen van doelgroepenzwemmen kan echter wel in de buitenzwembaden worden aangeboden. Het is daardoor mogelijk dat een aantal vormen van doelgroepenzwemmen die in de wintermaanden in de binnenzwembaden worden aangeboden, in de zomermaanden in de buitenzwembaden worden aangeboden. In de binnenzwembaden ontstaat dan weer ruimte voor andere vormen van doelgroepenzwemmen (die bijvoorbeeld alleen in een binnenzwembad aangeboden kunnen worden).

Tussentijdse conclusie

De vraag of er op basis van het Nederlands gemiddelde voldoende zwemwater is om in de behoefte aan doelgroepenzwemmen in Noardeast-Fryslân te voorzien, kan onder voorwaarden positief beantwoord worden. In de periode einde april tot oktober is er in principe voldoende zwemwater voor het doelgroepenzwemmen. Echter, in de wintermaanden is er – gelet op de verwachte behoefte aan doelgroepenzwemmen – binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Noardeast-Fryslân te weinig aanbod van zwemwater voor het doelgroepenzwemmen (als tenminste voorrang wordt gegeven aan zwemlessen en banenzwemmen). De binnenzwembaden in de regio kunnen dan wellicht uitkomst bieden. Hierbij moet echter worden aangetekend dat deze zwembaden meer mensen te bedienen hebben dan alleen de inwoners van Noardeast-Fryslân.

De verwachte behoefte aan recreatief zwemmen in Noardeast-Fryslân

De behoefte aan recreatief zwemmen is lastig te bepalen

De behoefte aan recreatief zwemmen is lastig te bepalen. Het aanbod is sterk bepalend voor de vraag. Er dient daarom te worden volstaan met de constatering dat er binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Noardeast-Fryslân het hele jaar door recreatief gezwommen kan worden in het Tolhuisbad. Het Tolhuisbad beschikt over een relatief groot recreatiebad dat speciaal voor het recreatief zwemmen is gemaakt. In de periode eind april tot oktober bieden de buitenzwembaden It Paradyske en De Sawn Stjerren ook de mogelijkheid aan om recreatief te zwemmen.

Op verschillende plekken in de regio is recreatief zwemmen mogelijk

In de regio staan de zwembaden It Gryn (Stiens) en De Blauwe Golf (Leeuwarden) bekend als zwembaden waar men goed terecht kan voor recreatief kan zwemmen. In de periode eind april tot oktober komen hier de buitenzwembaden van It Gryn (Stiens) en De Sawn Doarpen (Tytsjerksteradiel) bij.

Tussentijdse conclusie

Het is lastig te zeggen of er voldoende aanbod is van zwemwater voor recreatief zwemmen. Wel kan worden geconstateerd dat er binnen de gemeentegrenzen en in de regio verschillende mogelijkheden zijn om recreatief te zwemmen.

Conclusies

In dit document staat de vraag naar de consequenties van de eventuele sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum centraal. Die vraag is in het voorgaande beantwoord door het aanbod van zwemwater in de gemeente Noardeast-Fryslân en haar directe omgeving te vergelijken met de verwachte vraag/zwembehoefte van de inwoners. Deze verwachte vraag/zwembehoefte is bepaald op basis van het Nederlands gemiddelde. Samenvattend kan op basis van het Nederlands gemiddelde het volgende geconcludeerd worden:

1. Binnen de gemeentegrenzen van Noardeast-Fryslân is er ook in het geval dat het zwembad in MFC It Spektrum wordt gesloten, heel het jaar door voldoende aanbod van zwemwater om in de verwachte behoefte aan zwemlessen te kunnen voorzien. In de periode eind april tot oktober is er zelfs meer dan voldoende aanbod van zwemwater doordat de buitenzwembaden in de gemeente dan ook open zijn.
2. Binnen de gemeentegrenzen is er ook in het geval dat het zwembad in MFC It Spektrum wordt gesloten, voldoende aanbod van zwemwater om in de verwachte behoefte aan banenzwemmen te voorzien. In de periode eind april tot oktober is er zelfs ruim voldoende aanbod van zwemwater doordat de buitenzwembaden in de gemeente dan ook open zijn.
3. Binnen de gemeentegrenzen is er in de periode oktober tot april onvoldoende aanbod van zwemwater om in de verwachte behoefte aan doelgroepenzwemmen te kunnen voorzien. Dit tekort is wellicht deels het gevolg van de sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum. Maar deels is dit (naar alle waarschijnlijkheid) een reeds bestaand tekort. De zwembaden in de regio bieden in deze maanden mogelijkerwijs uitkomst. In de periode april tot oktober is er, doordat de buitenzwembaden in de gemeente dan ook open zijn, wel voldoende aanbod van zwemwater voor het doelgroepenzwemmen.
4. Binnen de gemeentegrenzen kan men het hele jaar door recreatief zwemmen in het Tolhuisbad. Ook in een aantal zwembaden in de regio kan dit gedurende het hele jaar. In de periode eind april tot oktober kan men ook in de buitenzwembaden in de gemeente recreatief zwemmen.

De algemene conclusie is zodoende dat de verwachting is dat de sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum geen negatieve consequenties heeft voor het leszwemmen, banenzwemmen en het recreatief zwemmen. De sluiting van het zwembad in MFC It Spektrum heeft in de periode oktober tot en met april wellicht wel enige negatieve consequenties voor het doelgroepenzwemmen in Noardeast-Fryslân.

De afstand tot de zwembaden

Sommige mensen wonen ver weg

De gemeente Noardeast-Fryslân is qua oppervlakte een grote gemeente. Dit kan tot gevolg hebben dat sommige mensen relatief ver van bepaalde voorzieningen vandaan wonen. De kans dat dit het geval is, is het grootst bij de voorzieningen waar er niet veel van zijn. Een zwembad is zo'n voorziening.

Een bedieningsgebied met een straal van 10 km

Of de meeste inwoners van Noardeast-Fryslân in de buurt van een zwembad wonen kan door middel van een kaart inzichtelijk worden gemaakt. Op de kaart in dit rapport staan alle zwembaden in de gemeente en de regio weergegeven. Om elk zwembad is een cirkel met een straal van 10 kilometer getrokken. De gedachte hierachter is dat een zwembad dan nog goed bereikbaar is op de fiets (zeker als dit een elektrische fiets is). Omwille van het overzicht is een onderscheid gemaakt tussen de binnen- en buitenzwembaden. De buiten-zwembaden zijn immers niet het hele jaar door geopend.

Een relatief klein deel van de gemeente valt buiten de bedieningsgebieden

Wanneer wordt gekeken naar de binnenzwembaden, valt op dat het gebied ten noorden van Ferwert en Blije net buiten het 'bedieningsgebied' van 10 kilometer van een binnen-zwembad valt. Ook de dorpen Anjum en Paesens-Moddergat vallen net buiten het bedieningsgebied van een binnenzwembad. Zodra de buitenzwembaden aan het overzicht worden toegevoegd, blijkt dat het gebied ten noorden van Ferwert en Blije alsnog binnen het bedieningsgebied van een zwembad valt. Voor de dorpen Anjum en Paesens-Moddergat is dit niet het geval. Ook bij het toevoegen van de buitenzwembaden aan het overzicht, blijven zij buiten het bedieningsgebied van een zwembad vallen.

Het overgrote deel van de gemeente valt binnen een bedieningsgebied

Het overige deel van de gemeente Noardeast-Fryslân valt binnen een bedieningsgebied van een of meerdere zwembaden. Het valt hierbij op dat het dorp Burdaard (waar MFC It Spek-trum met zijn met sluiting bedreigde zwembad staat) zelfs in meerdere bedieningsgebieden valt.

Conclusie

Uit het overzicht op de kaartjes blijkt dat het overgrote deel van de inwoners van de gemeente Noardeast-Fryslân (hemelsbreed) binnen een afstand van 10 kilometer van een zwembad woont. Alleen de dorpen Anjum en Paesens-Moddergat vallen buiten de bedieningsgebieden.

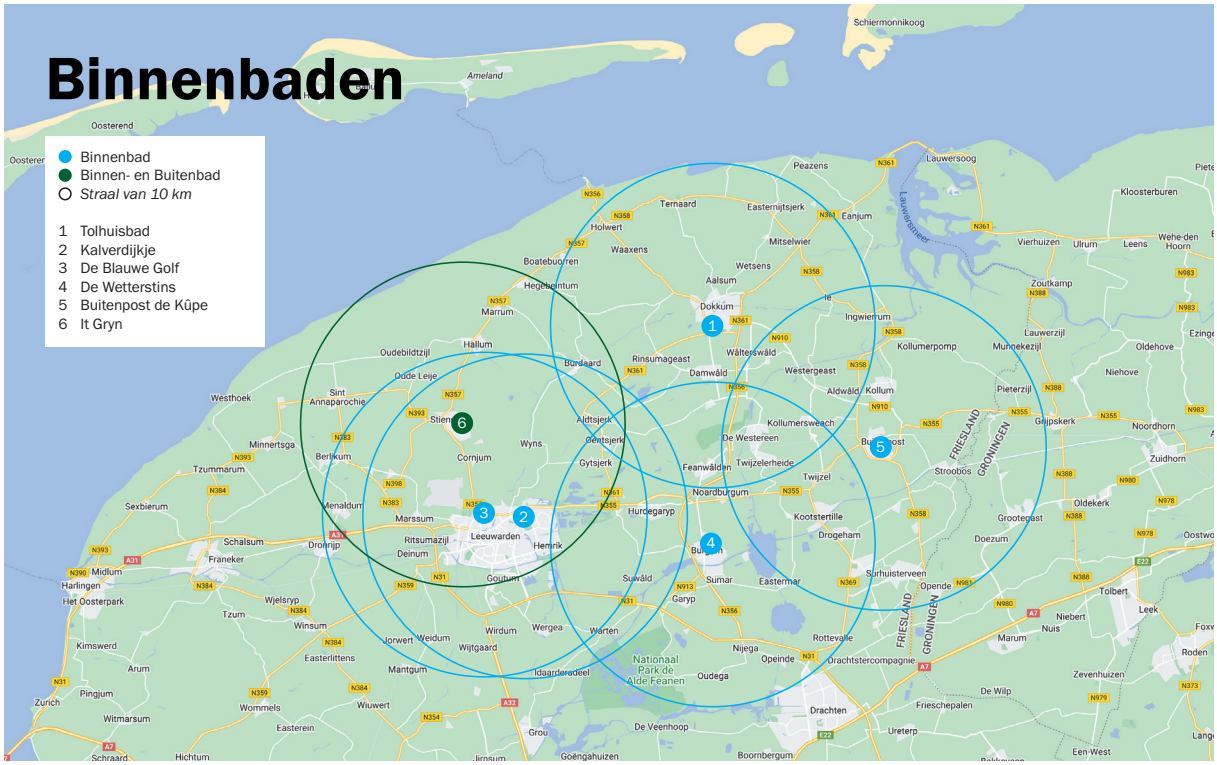

Binnen- en buitenbaden

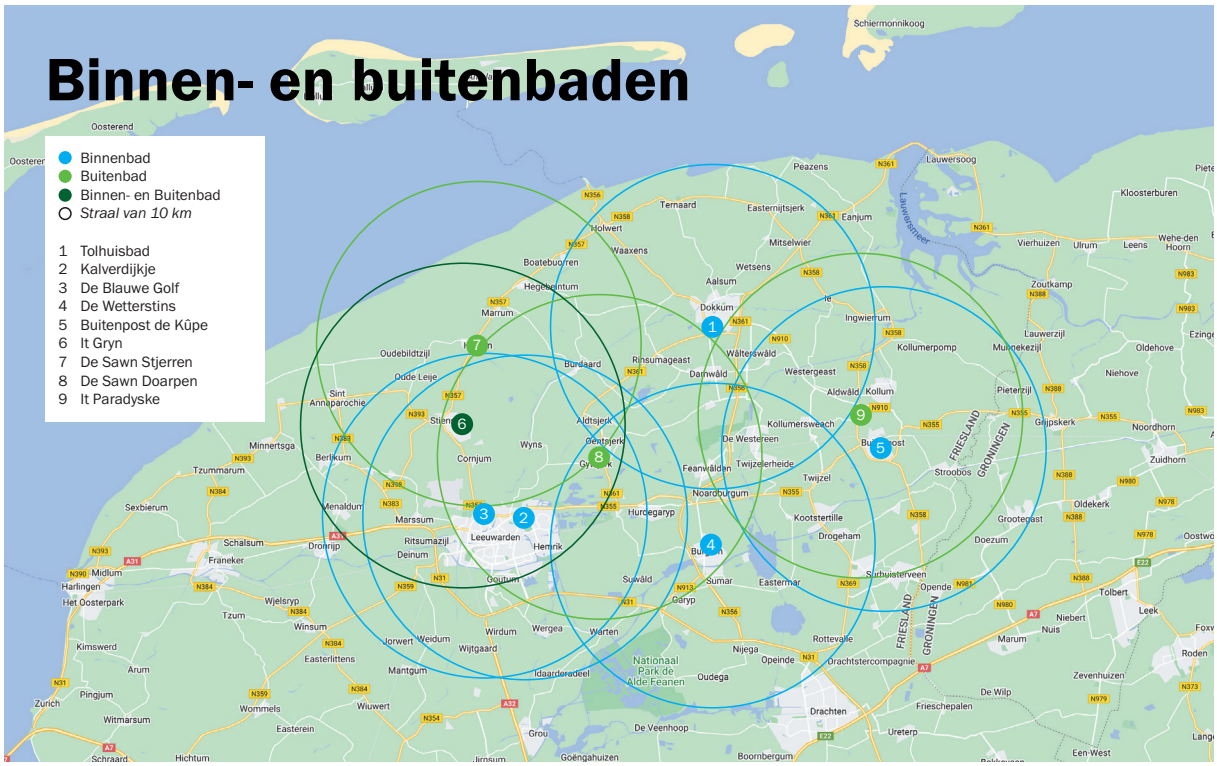

Samenvatting

De aanleiding voor dit document is de mogelijke sluiting van het zwembad in het MFC It Spektrum in Burdaard. De centrale vraag is wat de consequenties zijn van de sluiting van dit zwembad. Deze vraag is beantwoord door (op basis van het Nederlands gemiddelde) de behoefte aan zwemwater in Noardeast-Fryslân af te zetten tegen het aanbod van zwemwater in de gemeente en haar directe omgeving[9]. Bij het bepalen van de zwembehoefte zijn vier zwembehoeften onderscheiden: de behoefte aan leszwemmen, banenzwemmen, doelgroepenzwemmen en recreatief zwemmen.

Op basis van het Nederlands gemiddelde is de conclusie dat als het zwembad in het MFC It Spektrum sluit, er in de gemeente Noardeast-Fryslân nog steeds voldoende aanbod van zwemwater is om in de verwachte behoefte aan leszwemmen, banenzwemmen en recreatief zwemmen te voorzien. In de maanden oktober tot en met april is er in de gemeente Noardeast-Fryslân waarschijnlijk een tekort aan zwemwater voor doelgroepenzwemmen. De zwembaden in de regio kunnen dit tekort wellicht opvangen. Maar zeker is dit niet. In de periode eind april tot oktober is er hoogstwaarschijnlijk geen tekort aan aanbod van zwemwater voor doelgroepenzwemmen.

In aanvulling op de centrale vraag is de vraag gesteld of de meeste inwoners niet te ver van een zwembad vandaan wonen. Om deze vraag te beantwoorden is om elk zwembad in de gemeente en haar directe omgeving een cirkel getrokken met een straal van 10 kilometer. Deze cirkel geeft het zogenaamde bedieningsgebied van een zwembad aan. Uit de weergave op de kaart blijkt dat alleen de inwoners van de dorpen Anjum en Paesens-Moddergat buiten een bedieningsgebied van een zwembad vallen. Alle overige inwoners van de gemeente Noardeast-Fryslân wonen binnen een bedieningsgebied van een of meerdere zwembaden.

De inwoners van het dorp Burdaard blijken in de bedieningsgebieden van meerdere zwembaden te wonen.

9 Zoals in de inleiding is opgemerkt is voor deze aanpak gekozen omdat er geen inzicht is in het precieze aanbod van het zwembad in MFC It Spektrum.

Bijlage

Bijlage I – Overzichtstabellen zwembaden in de gemeente en regio Noardeast-Fryslan

Tabel 1 – Alle zwembaden in en rond de gemeente Noardeast-Fryslân

Zwembad	Bijzonder-heden	Type exploitatie	Exploitant	Locatie	Gemeente
Tolhuisbad	Binnenbad Recreatiebad	Gemeentelijk/ semi-publiek	Optisport	Tolhuispark 2 9103 SN Dokkum	Noardeast-Fryslân
It Gryn*	Binnenbad Recreatiebad Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Ieleane 1 9051 LP Stiens	Leeuwarden
Kalverdijkje*	Binnenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Kalverdijkje 77a 8924 JJ Leeuwarden	Leeuwarden
De Blauwe Golf*	Binnenbad Recreatiebad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Jelsumerstraat 12 8917 EN Leeuwarden	Leeuwarden
De Sawn Stjerren	Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	St. Zwembad De Sawn Stjerren	't Blikkelân 17 9074 CM Hallum	Noardeast-Fryslân
De Wetterstins	Binnenbad	Gemeentelijk	Gemeente	Lauerman-straat 16b 9251 BA Burgum	Tytsjerksteradiel
De Sawn Doarpen	Buitenbad	Gemeentelijk	Gemeente	Rinia van Nautaweg 57a 9601 AD Gytsjerk	Tytsjerksteradiel
Buitenpost de Kûpe	Binnenbad	Gemeentelijk	Gemeente	Kuipersweg 74b 9285 SW Buitenpost	Achtkarspelen
It Paradyske	Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	Optisport	Badweg 2 9291 MN Kollum	Noardeast-Fryslân

*Dit zwembad beschikt over een doelgroepenbad

Tabel 2 – Alle binnenbaden in en rond de gemeente Noardeast-Fryslân

Zwembad	Bijzonder-heden	Type exploitatie	Exploitant	Locatie	Gemeente
Tolhuisbad	Binnenbad Recreatiebad	Gemeentelijk/ semi-publiek	Optisport	Tolhuispark 2 9103 SN Dokkum	Noardeast-Fryslân
It Gryn*	Binnenbad Recreatiebad Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Ieleane 1 9051 LP Stiens	Leeuwarden
Kalverdijkje*	Binnenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Kalverdijkje 77a 8924 JJ Leeuwarden	Leeuwarden
De Blauwe Golf*	Binnenbad Recreatiebad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Jelsumerstraat 12 8917 EN Leeuwarden	Leeuwarden
De Wetterstins	Binnenbad	Gemeentelijk	Gemeente	Lauerman-straat 16b 9251 BA Burgum	Tytsjerksteradiel
Buitenpost de Kûpe	Binnenbad	Gemeentelijk	Gemeente	Kuipersweg 74b 9285 SW Buitenpost	Achtkarspelen

*Dit zwembad beschikt over een doelgroepenbad

Tabel 3 – Alle buitenbaden in en rond de gemeente Noardeast-Fryslân

Zwembad	Bijzonder-heden	Type exploitatie	Exploitant	Locatie	Gemeente
It Gryn*	Binnenbad Recreatiebad Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	bv SPORT	Ieleane 1 9051 LP Stiens	Leeuwarden
De Sawn Stjerren	Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	St. Zwembad De Sawn Stjerren	't Blikkelân 17 9074 CM Hallum	Noardeast-Fryslân
De Sawn Doarpen	Buitenbad	Gemeentelijk	Gemeente	Rinia van Nautaweg 57a 9601 AD Gytsjerk	Tytsjerksteradiel
It Paradyske	Buitenbad	Gemeentelijk/ semi-publiek	Optisport	Badweg 2 9291 MN Kollum	Noardeast-Fryslân

*Dit zwembad beschikt over een doelgroepenbad